Autor Guste Santini
Utorak, 01 Ožujak 2011 22:15

Cijene rastu/zabrinjavaju/opminju: pšenica 38%, kukuruz 55%, suncokret čak 58%. Nasuprot rastu cijena kukuruza cijene mesa stagniraju, padaju .... Šokovi u svezi kretanja cijena poljoprivredne proizvodnje dolaze, prolaze; ono što ostaje – trajno - jest neprimjerena ili, još gore, izostanak bilo kakve smislene politike glede upravljanja cijenama, pa samim time, proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, itd. Za uvod potrebno je reći da se poljoprivredna proizvodnja dugoročno smanjuje i da nema ama baš nikakvih dokaza da će poljoprivredna proizvodnja ulaskom u EU doživjeti svoje „zvijezdane trenutke“. Upravo suprotno realno je očekivati da će se poljoprivredna proizvodnja naći u „nebranom grožđu“ i potom restrukturirati, uz pomoć privatnih investitora članica, na način kako smo to mi trebali učiniti od svog osamostaljenja a nismo.

Prosječan posjed od svega tri hektara često rascjepkan u više parcela nije i neće omogućiti primjeren život bilo koje obitelji ma kako ona skromna bila. To je i stoga što su investicije u poljoprivredi male i često se svode tek na nekoliko strojeva čije korištenje kapaciteta je nedopustivo nisko što znači da su jalovi fiksni troškovi velilki. Komasacija i rajonizacija nepoznati su pojmovi u našoj realnoj poljoprivrednoj praksi. Starosna i obrazovna struktura naše poljoprivrede je tragična. Istovremeno su potrošena znatna sredstva poreznih obveznika, preraspodjela dohotka, u formi poticaja koji to zapravo nisu bili. Poticaji koji ne unapređuju proizvodnju u svakom pogledu i nisu poticaji već - instrument socijalne politike. O tome sam već pisao na ovim stranicama.

Ova naša tragična politika „naučila“ je poljoprivredne proizvođače da riješenja za svoje probleme traže u poticajima koji ulaskom u Europsku uniju moraju doživiti svoju prilagodbu kriterijima Europske unije. Izostanak investicija čini poljoprivrednu proizvodnju ovisnom o „blagodatima neba“ pa kad nam je ono naklono nije dobaro jer cijene padaju ispod troškova proizvodnje, a kada nebo ne brine o navikama hrvatskih poljoprivrednika tada cijene „lete u nebo“ ali nedostatno da pokrije nisku produktivnost koja je – s obzirom na karakteristike poljoprivredne proizvodnje – objektivno data. Nikada dobro i nikada dosta.

Privreda se ponaša ciklički. Poljoprivredna proizvodnja osim „nebeskih razloga“ ima još značajnije fluktuacije. Tako imamo goveđi, svinjski, plodored, itd. ciklus koji valja „peglati“ ekonomskom politikom. Jasno, mi to ne radimo. Tržište kao sveta krava riješava sve probleme gospodarstva. Stoga nije naodmet navesti misao Tima Harforda: „U stvarnositi je vjerojatnost da ćemo stvoriti svijet potpunih, slobodnih i konkurentnih tržišta jednaka vjerojatnosti da odvjetnici

počnu govoriti samo istinu.“

Problemi fluktuacija riješavaju se planiranjem proizvodnje, planiranjem veličine zaliha robnih rezervi, određivanjem minimalnih cijena, itd. Tako radi razvijeni svijet kako bi smanjio učinak „neba“. Navodnjavanje povećava neovisnost o „nebu“ što je u Hrvatskoj na žalost još uvijek samo mislena spoznaja. Poljoprivredna proizvodnja ima svoje cikluse koje nije moguće bitno smanjivati. Naprosto postoji vrijeme optimalnog uzgoja poljoprivrednih i stočarskih outputa, bar kada je riječ o proizvodnji na otvorenom.

Posebno ću naglasiti institut robnih rezervi. Robni novac u svome razvoju prošao je različite oblike. Robni novac, temeljem na zlatu i srebru, je dominirao tijekom povijesti. Postoje mišljenja da priča robnog novca nije završena. Neki od zagovornika robnog novca smatraju da bi se kao pokriće umjesto zlata i srebra jednako dobro mogle uzeti robe, recimo koje kotiraju na robnim burzama, i tako smanjiti samovolju vlasti da svoje likvidne probleme rješava putem tiskarskog stoja. Robne rezerve, pored navedenog, imaju značajnu ulogu u stabilizaciji cijena. Naime, ukoliko se propišu minimalne cijene koje su poznate unaprijed poljoprivredni proizvođači znaju najnižu cijenu koju će sigurno postići ukoliko se odluče proizvoditi odnosne poljoprivredne proizvode. Tako kada cijene padaju robne rezerve otkupljuju, kada cijene rastu robne rezerve prodaju. Cijene se stabiliziraju što znači da će realne nadnice manje fluktuirati. Kako je udio nadnica, posebno u Hrvatskoj gdje je gospodarstvo niske dodane vrijednosti, velik u ukupnoj dodanoj vrijednosti eventualno povećanje nadnica, zbog rasta cijena hrane, može imati kontraktivne učinke na cijelokupno gospodarstvo. U nas je, kao što znamo, institut robnih rezevi tek priča bez ozbiljinijeg sadržaja. Afere kojih smo bili svjedoci samo pokazuju kako je instiut robnih rezevi zapravo marginalan - nevažan.

Na kraju valja reći da razvijena poljoprivreda ne garantira razvijenost. Međutim, poznato je, što dnevno potvrđuje teorija i praksa, da nema razvoja bez razvijene poljoprivrede. Zemlje kao što su Nizozemska, Belgija jasno pokazuju kako je danas poljoprivreda zapravo „industrija na otvorenom“, kapitalno intenzivna, automatizirana, itd., djelatnost kao i svaka druga gospodarska aktivnost. Povećanje broja ljudi, s jedne strane, i, potreba za sve većim investicijama u poljoprivredi, s druge starane, čini poljoprivredu vrlo atraktivnom gospodarskom djelatnošću. Stanje u prehrambenoj industriji Hrvatske u zadnjih dvadesetak godina pokazuje da u našem slučaju poljoprivredna proizvodnja, kao uostalom i svaka druga proizvodnja, nije bitna.